

Lausunto

07.07.2021

Asia: VN/846/2018

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitän seuraavassa huomioita ainoastaan tiedustelutoiminnan laillisuusvalvojan tehtävääni sivuavista seikoista:

Ehdotetun Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 momentin 10 kohdan (ja nykyisen Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan) mukaan yleinen järjestys ja turvallisuus kuuluvat maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan. Ehdotetun lain 28 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaan esitutkinta ja pakkokeinot kuuluvat eduskunnan lainsäädäntövaltaan. Pakkokeinolain 10 luvussa säädetyt rikosten selvittämisessä käytettävät salaiset pakkokeinot sisältyvät esitutkintaan ja pakkokeinoihin. Poliisilain 5 luvussa säädettyjen rikosten estämisessä ja paljastamisessa käytettävien salaisten tiedonhankintakeinojen sisältyminen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen ei ole sinällään yhtä selvää. Poliisilain soveltamisesta Ahvenanmaalla annetussa maakuntalaissa on kuitenkin säädetty myös poliisilain 5 luvun soveltamisesta.

Valtakunnan lainsäädännön mukaan salaisia tiedonhankintakeinoja rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi voivat käyttää poliisin (poliisilaki 5 luku) lisäksi Tulli (laki rikostorjunnasta Tullissa 3 luku), Rajavartiolaitos (laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa 3 luku) ja Puolustusvoimat (laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa 9 luku). Valtakunnan lainsäädännön mukaan kaikki edellä mainitut viranomaiset voivat käyttää salaisia pakkokeinoja rikosten selvittämiseksi (pakkokeinolaki 10 luku).

Ehdotetun Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n 1 momentin 15 kohdassa käytetään ruotsiksi termiä *statens säkerhet* ja suomeksi termiä *valtion turvallisuus* sekä 20 kohdassa ruotsiksi termiä *rikets säkerhet* ja suomeksi tässäkin termiä *valtion turvallisuus*. Ehdotetun lain 34 §:n 1 momentissa käytetään ruotsiksi termiä *Finlands inre eller yttre säkerhet* ja suomeksi termiä *Suomen sisäinen tai*

ulkoinen turvallisuus. Ehdotetun lain 28 §:n 1 momentin 15 kohdan perustelujen mukaan nykyinen käsite kansallinen turvallisuus ehdotetaan modernisoitavaksi käsitteellä valtion turvallisuus. Nykyisessä Ahvenanmaan itsehallintolaissa käytetään kuitenkin suomeksi termiä valtion turvallisuus sekä ruotsiksi termejä statens säkerhet ja rikets säkerhet, kun taas termi kansallinen turvallisuus olisi modernimpi.

Ehdotetun Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteluissa mainituissa tiedustelulaeissa säädetään Suojelupoliisin harjoittaman siviilitiedustelun lisäksi sotilastiedusteluviranomaisten harjoittamasta sotilastiedustelusta. Siviilitiedustelu on osa ehdotetun Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua järjestysvallan toimintaa valtion turvallisuuden varmistamiseksi ja sotilastiedustelu on osa ehdotetun lain 28 §:n 1 momentin 17 kohdassa tarkoitettua maanpuolustusta.

Lausuntopyynnön kohteena olevan hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluissa ja eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 106/2021 vp käsitellään osin tulkinnanvaraiseksi jäävää kysymystä Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien poliisille Ahvenanmaalla antamasta sotilaallisten voimakeinojen käyttöä sisältävästä virka-avusta. Tilanne, jossa poliisi tarvitsisi sotilaallisten voimakeinojen käyttöä sisältävää virka-apua, olisi todennäköisesti kansallista turvallisuutta uhkaava ja siten ehdotetun Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n 1 momentin 15 kohdan soveltamisalaan kuuluva.

Hakonen Kimmo
tiedusteluvalvontavaltuutettu